

FEDERATIUNEA

Diurnalu politicu, literariu, comercialu si economicu.

Va esî Marti-â, Joi-a, Sambet'a si Dominec'a, demaneti'a.

Locuinti'a Redactorului:
si
Cacelarî'a Redactiunii:
e in
Strat'a Morariloru Nr. 13.

Pretulu de Prenumeratiune:
Pre trei lune 4 fl. v. a.
Pre siese lune 7 fl. 50 cr.
Pre anulu intregu . . . 15 fl.

Pentru Romania:
4 galb. pro anu, — 2 galb. pro 1/2
de anu, — si 1 galb. pro 1/4 de anu.

Pentru Insertiuni:
10 cr. de linia, si 30 cr. taps'a tim-
brale pentru fiesce care publicati-
une separamu. In Loculu deschisu
20 cr. de linia
Unu esemplariu costa 10 cr.

Pest'a, 10/22 maiu 1868.

Se dîce, cã este ore care mangaiare: a avè soti in dorere. — Nu numai noi suntemu, cãror'a se im-
pã si amintirea santei dîle a desrobirei natiunei no-
stre. Celelalte popore, celelalte natiuni de sub impe-
ria Dualismului, cari nu se tienu de cele doue ele-
mente domnitorie, inca o patiescu asemenea. Nice
loru nu li se concele neci una manifestare a cutãrui
simtiu natiunale, fãr' a fi atacate, suspiciunate si
batjocorite. Asiè li se intimplã cehiloru d'in Boemi'a
pentru grandeos'a serbatore natiunale ce o tienura
la 16 l. c. in Prag'a cu ocaziunea depunerii pãtrei
fundamentali la teatrulu natiunale cehicu. Organele
celoru de la putere nu potura vedè cu ochi bunu adu-
narea unei multimi atãtu de mare, atãte-a capacitãti,
atãta insuffletire, atãte-a urãri pentru inaintarea,
prosperarea, infflorirea unei natiuni nenemiesci. De
ace'a serbatorea atinsa fu tratata d'in partea foieroru
domnitorie, — ca sè nu intindemu vorbe multe, —
in tocm'a cum vediuramu cã ne tratã „Hazãnk“ pen-
tru amintirea serbatorei nostre natiunali de 1/15 maiu.

Nu-si mai faca nimene ilusiuni! In cadrele con-
stitutiunei dualistice nu incupe neci una manifestare,
neci una tendintia natiunale, daca ace'a nu porta ti-
pulu lui Beust-Andrássy. „Fondurile secrete“, la ron-
dalu loru, si-implinescu missiunea de minune; servi-
toriele acestoru fonduri, diurnalele mercenarie ti-nimi-
rescu cu o trasura de condeiu totu ce nu vine bine la
ocotel'a poterniciloru aliati. Romani, serbi, cehi etc.
sunt de asemenea tratati, toti suntu insultati, toti
suntu reactiunari daca dau semne de vietia, daca se
ingrigescu, in cãtu potu, de inaintarea loru, de culti-
varea loru, daca-si rechiama drepturile loru, ob-
servandu ori cãtu de strictu calea legale si bun'a eu-
venintia. Pre „aliati“ nu-i mai pote nimene scote d'in
credint'a: cã tote celelalte popore, tote celelalte na-
tioni ale monarciei de odinora suntu create pentru
comoditatea fractiunei nemtiesci-unguresci de la po-
tere. Intr'ace'a adevèru necontestabile este cã pote-
rea este in depositulu poporeloru, si daca ea a deve-
nitu usurpata, in proprietatea unei fractiuni, in tem-
pulu de asta-di nu mai pote sè remana indelungatu
in acele mani, daca e vorba de vietia constitutiunale.
Natur'a este inesorabile in consecinti'a legiloru
sale. Fatia cu acest'a, opintirile aliatiloru suntu
desierte si effuint'a „fondului dispositiunale“ iluso-
ria. Actiunea proluce reactiune, aliantia: *contra-
aliantia*. S'au aliatu doue elemente pentru ca sè apese
majoritatea poporaloru Austriei, si si-au provocatu
contra-aliantia acestei majoritãti. Nenorocirea stringe
mai tare la olalta pre cei de o sorte. Si aci aflãmu
noi mangaiare, cã avemu soti in suferintie; si acest'a
nu dora d'in caus'a, cã cine-va ar' simtî bucuria ve-
diendu cã si altulu suferu ca elu, ci d'in motivu cã
„mai multi“ voru invinge mai usioru dorerea, d'in
cuventu, cã majoritatea poporeloru aperate voru
potè mai usioru delaturã suferintiele, luptandu-se
in armonia cu tote armele legali pentru recastigarea
drepturiloru sale, pentru frangerea cerbiciei usurpa-
toriloru.

In dîlele mai d'in urma se ivira in unele diur-
nale scirile neleniscitorie: cã ministrulu de resbelu
d'in Prussia a facutu tote pregatirile pentru una lu-
pta contra Franciei si cã trupele s'au si inaintatu la
locurile destinate, — asemenea cã Itali'a si Prussia
ar' fi inchiaiatu aliantia contra Franciei si Austriei;
cã Russia si-ar' concentrã trupele la fruntariile Au-
striei; cã ministrulu de resbelu austriacu inca ar' fi
lnatu mesurele de lipsa; mai de parte, cã Austri'a in
contielegere cu Franci'a ar' fi provocatu cestiunea *ro-
mana-jidana* pentru castigarea unui pretestu spre *ocu-
parea Principatelor romane*, s. a. Foi'a oficiale d'in Vie-

n'a protesta contra insinuãrei unoru foi prusesci, ca si
cum aceste sciri s'ar' fi respanditu d'in partea regimului
austri. si afirma cã d'in partea ministeriului de res-
belu austri. nu s'a facutu neci una despusetiune con-
tra pretinsei concentrãri de trupe rusesci.

Cu raportu la scirea despre cautarea pretestului
de „ocuparea Principatelor“, „Osten“ ne asigura, cã
este de totu *ratecita* parerea: ca si cum relatiunile
amicabili si binevoitorie a le Austriei cãtra Romani'a
s'ar' fi iritatu, cãtu de putienu, in tempulu d'in urma.
Ca dovada se aduce fapt'a: cã chiaru in dîlele ace-
ste-a s'au *inchiaiatu* pertratãri asupr'a unei conven-
tiuni postali intre Austri'a si Romani'a, in modulu
celu mai *multiemitoriu*, si cã numai nesce formalitãti
mai suntu de implinitu pentru ca respectivulu actu
sè se susterna pentru ratificarea definitiva. Totu acè-
sta foia ne spune, cã dlu Demetriu *Bratianu*, impote-
ritulu Romaniiei, s'a rentorsu de la Florinti'a, unde
luã parte la serbarea cununiei principelui de corona
fiindu tratatu cu multa distinctiune d'in partea rege-
lui, a familiei regesci, a clironomului Prussiei, a prin-
cipelui Napoleonu s. a., si suprinsu de însu-si regele
cu o decoratiune, si cã sositu in Vien'a a avutu con-
versare cu mai multe personalitãti conducatorie ale
cancelariei de statu, deslucindu caus'a nefundate-
loru atacuri, cu cari fu incarcata Romani'a d'in par-
tea publicistice.

Cãte-va cuvinte

„despre necesitatea neincungiurabile a comentãrei pre
in. patente urbariali d'in 21 iun. 1854, si o pa-
rere modesta despre modulu, cum s'aru potè re-
scumperã prestatiunile, ce apesa pamenturile alodiali si
cum s'aru potè efeptu eliberarea dîleriloru de la robota
fãra dau'n'a posesoriloru.“

Amintisemu de carticic'a aparuta sub titlulu de
susu in limb'a ung., d'in condeifulu zelosului romanu,
dlu *Ladislau Vaida*. Venimu acum a o face mai de
aprope cunoscuta onoratului publicu, cu atãtu mai
virtosu cã-ci ea trateaza unu sujetu afundu taiatoriu
in vietia materiale si sociale a Romaniloru si asiè
merita cea mai seriosa atentiune.

Autorulu permite motivulu, ce lu-a indemnatu
a serie acèsta carticica. Ni spune cã desordinea, ce
domnesce in relatiunile urbariali in Transilvani'a e
daunosa atãtu cu privire la fostii domni, cãtu si cu
privire la fostii coloni si dîleri. Acèsta desordine im-
pedeca ori-ce economia mai ratiunabile, impedece
comasarea justa; impartirea paduriloru si pasciu-
niloru e in desfavorulu credetului, ba inca va
ingreunã multu si compunerea cãrtiloru fundu-
arie. Deci e prè de doritu, ca sè se finesca, sè se
decida acum odata definitive multimea causeroru
urbariali, ca sè se pota scè cu tota securitatea, ce e a
domnului, ce e a fostului iobagiu, colonu sèu dîleriu.
Pentru implinirea acestoru dorintie guvernulu s'a in-
grigitu a se constitui in Transilvani'a tribunale ur-
bariali. Daca ar fi scopulu numai, ca procesele urba-
riale sè decurga numai cu grab'a, ar fi destulu a con-
stitui o multime de tribunale. Dar nu ne potemu
multumì cu atãt'a, ci trebue sè dorimu, ca ele sè se
decida bine, ca tribunalele sè pota aduce judecate
drepte si fundate.

Numai in casulu, daca guvernulu se va ingrigi
despre unu indrumariu si base secura, voru fi inde-
stulitorie despusetiunile facute in cauzele urbariali si
numai atunci le va salutã cu bucuria si recunoscintia
multumitoria tier'a sèu in totu casulu majoritatea
locuitoriloru tieri, cã-ci numai atunci voru potè co-
respunde tribunalele urb. recerintieloru adevèrate a
le justitiei, era altcum nu.

Pan'acum patent'a d'in 21 iun. 1854 a servitu
mai eschisivu de base la deciderea proceselor ur-
bariali. Inse mai multe puncte a le acestei patente
sunt asiè formulate, incãtu concedu intrepretãri de-
sebite, sèu nu se potu aplicã la tote casurile, ce obvi-
nu. Mai multe puncte nu-su precise, nu-su cercuscri-
se, etc.

Autorulu cerca caus'a acestoru neajunsuri si

ambiguitãti in impregiurarea, cã in Transilvani'a
mai nainte n'a fostu intrudusur urbariulu.

Aceste sunt motivele, cari rechiama cu urgentia, ca
patent'a urbariale d'in 21 iun. 1854 sè fia comentata de
locurile competinti, ca sè nu se mai pota schimosi intie-
lesulu ei in genere, si in specie intielesulu unoru pa-
ragrafi mai momentosi; sèu ca legelatiunea sè sub-
stitue patent'a cestiunata cu alte despusetiuni noue,
cã-ci altcum sentintiele aduse in cauze urbariali in
cele mai multe casuri cu a nevoia voru potè fi effu-
sulu justitiei adevèrate, ci voru fi numai ar-
bitriulu judecatoriu sèu resultatu storsu de la ju-
decatoriu prin unii legulei.

Pentru a chiarificã mai bine cele dîse, autoriulu pro-
duce §. 16 partea II d'in prè inalt'a patent'a „despre pre-
statiunile rescumperabili“ si areta diversele expli-
cãri, ce i se dau acestui paragrafu.

Paragrafulu d'in cestiune dîce: „Pamenturile alo-
diali, pre cari se afla urdite economie rur-
ali nu se mai potu luã de la posesorii loru
de fatia, daca d'insii afara de aceste econo-
mie nu posedu alta mosia urbariale (Gründe),
si daca nu se tienu de famulii conventiunati,
(fia ca acesti-a sè-si fia togmitu simbria in bani
sèu prebenda, ori in folosint'a unei case,
unei locuintie sèu vr'unui pamentu.) Dar pre-
statiunile legate de atari mosie sunt rescum-
perabili, si pana candu se voru rescumperã,
ele sunt a se implini prin posidenti in mesura
contractuale sèu usuata.“

Èca cãte-va d'in diferitele pareri asupr'a intielesului
acestui paragrafu:

Acestu § vorbesce in genere de pamenturilo alodiali, si
nu defige tempulu, candu le-au primitu in posesiune colo-
nistii, ci despune, ca tote pamenturile alodiali d'in man'a
acestor'a, sè remana la ei pana ce le voru rescumperã, dar
pan'atunci prestatiunile sunt a se implini; esceptiune face nu-
mai casulu, daca respectivulu colonistu are si alta mosia
urbariala sèu daca fiindu famulu conventiunatu a posediatu
in simbria pamentulu alodiale. Prin urmare, dîcu unii, pa-
menturile alodiali, fia acelea de ori ce plesa, fia ori unde,
daca pre langa servitiu sèu tacsã s'au datu unoru omeni, cari
nu sunt famuli conventiunati, ci cari s'au asediatu in
case radicate pre pamentulu alodiale alu aceluia-si domnu
de pamentu, si cari omeni n'au altu pamentu urbariale:
sunt a se lasã in manele acestoru tierani; de la ei nu se
mai potu luã, dar ei potu rescumperã prestatiunile depre ace-
ste pamenturi, si pana ce nu voru face acest'a dotorescu: a
implini pretensiunile contractuale sèu usuata.

Altii adaugu cãtra acest'a explicare: fiindu cã in intie-
lesulu §-ului 20 d'in patent'a urbariala „legaturele tem-
purane, contractele de natura privata si con-
tractele pemnorali s'au lasatu neatinse“ si
fiindu cã despusetiunea §-ului 20 se estinde preste patent'a
intrega, — urmeza, cã nu numai pamenturile alodiali a le fa-
muliloru conventiunati se scotu d'entre cole rescumperavere,
ci si acele pamenturi, cari s'au datu pre langa legature tem-
purarie, pre langa contracte de natura privata, au de pennu.

Dar' luandu-se in consideratiune diferinti'a de opiniune
ce existe intre omenii, cari profeseza aplicatiunea acum dîsa,
a supr'a expresiunei: „legaturele tempurane si con-
tracte de natura privata“ — avemu sè observãmu
cã sunt unii, cari (neluandu in consideratiune presumtiunea
chiarã a §-ului 16, in intielesulu carui-a au fostu pamenturi
alodiali rescumperabile si pre langa prestatiuni contractuali)
— dîcu, cã tote contractele verbali sèu scripturistice, ce s'au
inchiaiu intre domni de pamentu si intro iobagi in privati'a
cãtinei servitiiloru, cu ocaziunea predarei pamentului, —
tote sunt contracte tempurarie si de natura privata.

Cei mai multi inse au preceptu lucrulu asiè, cã „lega-
turele tempurarie si contractele de natura privata“ voru sè
dîca numai contractele famuliloru conventiunati, contractele
de arenda, de vendiaro perpetua, contractele de schimbu si de
pennu sèu unulu ori altulu d'entre aceste-a. — Au comba-
tutu inse argumentarea de mai susu, in intielesulu carei-a
contractele verbale si scripturistice, cari se inchiau, candu
domnulu de pamentu predã pamenturi alodiali (ba si coloni-
cali) pre langa slusba ori tacsã, aru fi legature tempurarie sèu
contracte de dreptu privatu, a caroru inchiare aru impedece
totu deuna si rescumperavertatea posesiunei alodiali; pen-
tru cã, daca ar avè locu argumentarea a ceea, (de-si se odice
dreptulu de rescumperare in §-ulu 16 si cu
tote cã in insu-si §. 16. se amintesce, cumcã prestatiunile se
implinescu dupa conditiunile statorite in contracte) fia c a r e

diferiu — fără excepțiune — ar trebui să de îndereptu pământulu alodial, ce luare.

Domnulu de pamentu ar urdi procesu in contr'a lui; procesulu s'ar fini pre scurtu, că-ci n'ar fi alta întrebare, decâtu: ore adevratu este, că tieranulu a inchiatu contractu cu domnulu de pamentu candu s'a asiediatu mai antăiu pre pământulu alodial? La acést'a întrebare fîrsece n'ar potè respunde altu ce-va decâtu „da“; și pre bazea acestei argumentatiuni n'ar remanè alta decâtu a subscrie sentinti'a de esproprietare.

Chiaru asiè s'ar întimplă si atunci, dacă ar fi costiune despre contractulu temporariu in întielesulu carui-a domnulu de pamentu a avutu dreptu a esposiuniă d'in alodiatura pre tieranu. La pertractarea unui asemenea procesu, judele ar întrebă de tieranu: ore adevrata este impregiurarea, cum că domnulu de pamentu a avutu dreptu — in casu de neindestulire — alu admoneă la San-Mihaiu, ca la San-Giorgiu să deie îndereptu pământulu? — Bietulu tieranu va fi silitu să respunda cu: da! Sêu in casu, candu ar negă, satenii voru marturisi, că in Transilvani'a întreaga eră datina, că domnului de pamentu sêu dilieriloru li-a statu in voia libera a abdico de referintia cu unu diumetate de anu mai nainte. Deci lucrulu ar fi chiaru si nu s'ar recere pertractare mai lunga; judele ar potè aduce sentinti'a, cum că pământurile alodiali nefindu rescumperavere, sunt a se dă inapoi domnului de pamentu.

Procediondu estu modu, procederea ar fi forte scurta, inse atunci n'ar fi in Transilvani'a întreaga nici unu tieranu asiediatu pre pamentu alodial, care ar potè remane in alodiatur'a, ce are asta-di, dacă nu cum-va i-ar donă-o domnulu de pamentu, sêu dacă i-ar lasă o d'in gratia.

Inse standu lucrulu asiè, pentru ce s'a scrisu patent'a urbariale și §-ulu 16 d'intr'ins'a? că-ci dupa argumentarea acum citata nici una alodiatura nu s'ar potè rescumperă, — fiindu că întielesulu §-ului 16 n'ar fi alta decâtu, ca fia-care tieranu de pre pamentu alodial de totesce a rentoresce aceste alodiatura. Dar d'in § 16 alu patentesi se vede chiaru contrariulu; patent'a n'a potutu avè de scopu a face proletari d'in tieranii de pre pământurile alodiali, ba altcum n'ar avè nici unu întielesu nici despusetiunea d'in amintitul §, unde se dice, că curialistii n'au dreptu de a rescumperă alodiaturele, dacă ei, pre langa aceste-a, mai au pământuri colonicali.

Dar se afla inca si de aici-a, cari deduc d'in §-lu 16 că numai locurile alodiale de case, intravilane, dara nu si cele stravilane, se potu rescumperă; era altii pretindu, că numai casele dîdite pre locuri prediale sêu pre locuri alodiali stravilane se potu numi asiedieminte, prin urmare numai acestea se potu rescumperă.

Fatia cu acesti-a cea mai latita parere e, cumca pământurile alodiali, fia intravilane sêu stravilane, in satu sêu in prediu: voru remanè in man'a prestatoriloru, deca nu lipsece cele-lalte condituni de a le potè rescumperă. Acesta parere se vede a fi basata pre impregiurările a) conceptulu și traducerile autentice ale patentei nu facu deosebire între pământu alodial, prediale, intravilanu și stravilanu; b) curialistiloru nu s'a datu pamentu numai intravilanu, ci și stravilanu; c) fiindu că in Trni'a n'a fostu datina, ca pentru pământurile intravilane să se face prestatiuni separate și era separate si pentru cele stravilane, — dacă §-ulu 16 ar dice, că numai mosiele intravilane se potu rescumperă, atunci acestu § ar numi și chioi'a, dupa carea s'ar compută prestatiunile ce cadu

singuru pre mosiele intravilane, că-ci mai nainte prestatiunile pentru aceste mosie au fostu comune cu cele pentru mosiele stravilane. Apoi ar trebui să fia in patenta vr'o despusetiune, că ce să se face cu alodiaturele stravilane, dacă acele nu s'ar întielege sub numiroa comuna de pamentu alodialu, „Alodial-Gründe.“ (Va urmă.)

Varadi'a, 15/5. 1868.

Die Redactoru! Vi impartasescu nescari amenunte caracteristice despre caletori'a dlui comite supremu Murani in comun'a nostra.

Fiindu mai nainte inscintiati cumcă Dsa va veni in 14 l. c. in comun'a nostra Varadi'a, si ca cu atātu să fie mai splendida primirea acestui ospe, s'a ordinaru in comuna, ca in acei'a dî să nu se incerce cine-va a lucră (!!) ci toti serbatoresce să iee parte la primirea Dlui comite supremu.

In 14 maiu cam pe la 9 ore a si plecatu antisti'a comunala cu notariulu in frunte si unu banderiu constatatoriu d'in 6 feciori calare cu 2 șteguri, 1 nationalu rom. si 1 mag. spre alu primu mai departe de satu, unde a fostu intempnatu cu o cuventare d'in partea notariului. — Era la marginea comunei la asceptau preotii in frunte si o multime de poporu, candu deodata ne prevestira bubuitulu trescuriloru, că Dsa vine, si sosindu la locul unde lu asceptă multimea, unu preotu i osi nainte si lu agrai intraltele cam cu urmatorele: „ca celu putiana in viitoriu să iè mai multu in considerare caus'a nostra nationala si scolara, ca să ne potemu si noi bucură de naintarea acoloru-a“ la care Dsa a respunsu: „Reverendi si voi draga! me bucuru de primire ce mi faceti, si ve sfatuescu la munca si lucru, că-ci numai asiè veti potè ajunge la fericire“ etc: au dora Dlu comite supremu a gandit'o „truditi lucrati si nu ve grigiti de causele vostre nationali, că-ci acelea le vomu consideră noi ca si paua aci.“

Au cercetatu apoi scolele gr. or. si gr. cat. pre totu locul a fostu indestulatu cu sporiulu facutu in invetiature numai cătu erau putieni prunci in ambele scole.

Peste totu s'a potutu observă cumcă poporulu nu eră tocmai vesel si poteai ceti d'in fetiele loru o neindestulire, de si a fostu o serbatoru ordi n a t a, n'a fostu inbracati serbatoresce.

Dupa cumu se vorbesce Dsa a venitu mai cu sêma in comun'a nostra ca să se convinga, nu cum-va ne tienemu de Daco-romanisti (dupa cumu suntemu descrisi in centrulu comitatului) pentrucă vedi Domne! am infintiati si noi o societate de lectura — care pan'acuma nu s'a publicatu in nici o foia. Despre care, cu alta ocaziune voiu vorbi de cum-va voiu fi bine primitu (Totu deaun'a. Red.)

I. . .

Asociatiunea rom. aradana.

In siediint'a a VI. ordinaria tienuta in Aradu la 10 maiu a. c. s'au pertratatu urmatoriele:

Nr. prot. 47. Simtindu-se forte tare lips'a de a se incasă competintiele restante si a să creă cercuri de colectanti, directiunea află de bine a se apucă numai decâtu de crearea cercuriloru, si denumirea colectantiloru: spre care scopu primindu deocam lata instructiunile propuse prin notariulu directiunei Petru Petroviciu, denumesce de colectanti:

1. pentru Aradu pe dlu Lazaru Jonescu fisc. asoc. si pe dlu Demetriu Iorgoviciu cetatianu;

cari, inante de câte-va sute ani, i-au fostu primitu ca pre ospeti, ca pre frati.

Si cine ar potè descrie suferintiele romaniloru selagiani de pre tempulu Curutiloru si alu Lobontiloru? zelulu ce l'au avutu imperatorii nemti, ca regi ai Ungariei, de a ocupă Transilvani'a, si prin aceea a întregi coron'a degia dobandita dupa batai'a de la Mohaciu; de alta parte eroismulu ardeleniloru de a combato atacurile nemtiloru incuscriti acum cu aristocratia Ungariei, e cunoscutu in generale, si nu mai putinu pretensiunea principiloru transilvani la titulu de regi ai Ungariei, precum si versârile de sange, ce au urmatu de aci; sêu nu lasămu d'in vedere neci impregiurarea trista, că locul transenale alu armatoru transilvane cătra Ungari'a si alu celoru nemtiesci cătra Ardelu a fostu Selagiulu, campiele Selagianiloru se devastău candu prin armat'a ardeleniloru candu prin a ungu-ro-nemtiloru, fruptele si casele loru deveniau preda, si arse candu de unulu candu de altulu, er sangele loru se versă candu in Ungari'a candu in Transilvani'a pentru ambitiunea nemtiloru; nenumerate si immense au fostu suferintiele poporulu romanu d'iu Selagiu, respalat'a inse preputina: una simpla litera armale pentru unii, si in casuri rari cătu un'a donatiunale, prin cari necum să dobandesca poporulu ce-va, ci d'in contra perdeă, pentru că cu deselee immunitati, ce se confereau la căti-va individi, la suferintiele fisice se mai adaugeau loviture si suferintie morali; prin acele immunitati se despartiă fiu de tata, frate de frate; între cei ce se iubiau mai nainte, si prin aceea iubire uniti in poteri se luptau contr'a atacuriloru comuni, acum domniă odiu si invidia; interesele loru nu mai erau identice, corpulu poporulu romanu sfasiatu in doue, una parte glebae adstricta, sclava — coalta libera si admisa pana la care-si-va gradu de onori publice; — e o infernale politica acést'a, a face d'in poporu liberu, odata sclavu, si dupa ce in sclavia i-s'a frantu vertutea si stinsu d'in memoria libertatile lui cele vechie — „etiam fera animalia dum clausa teneas, virtutis obliviscuntur.“ Tacitu-

2. pentru Sîria pe dlu protop. Georgiu Pescu;

3. pentru Curticiu pe dlu parocu Moise Boesianu;

4. pentru Micalac'a pe dlu notariu com. Constantin Comlosiauu;

5. pentru Agrisiu pe d. juratoru comitatului Ioane Luca.

6. pentru Almasiu pe d. parocu Constantin Copianu, si

7. pentru Lipov'a pe d. protop. gr. or. Isac Tieranu, — căror'a se voru espelui pre langa constructiune estrasele restantiloru spre licuidare; și odata notariulu directiunei se insarcineza a conștră estragrea restantiloru dupa comune, — locuință membriloru, si estrasele a le predă de a dreptulu comunei insarcinate cu proiectarea colectoriloru, și la siediint'a viitoria va avè sê raporteze.

Nr. 48. Raportandu comisiunea esmisa pre censurarea suplicelor intrate pentru stipendiele comisiunei, pentru impartirea stipendieiloru se defini siediint'a extraordinaria pe diu'a 2 iuniu nou. a. c. 4 ore d. a. la care siediint'a — se voru conștră toti membrii directiunali pe langa observare: că portulu comisiunei si suplicele intrate, la numeru in tota diu'a le potu vedè in cancelari'a directiunali.

Nr. 49. Cetindu-se relatiunea notariului asoc. despre starea in care a primitu cancelari'a si areșulu asoc., notariulu e pofitu a suplini scaderile prim redigere cătu mai perfepta a actelor; deodata sêu pune: ca mai multe suplice pentru stipendie produse cu indorsata refusatoria cari d'in anii trecut au remasu neespedate, să se estradee, dacă voru cerute, d'impreuna cu acelu-le loru.

Nr. 50. Raportulu despre starea cassei asoc. areta, că:

1. Cu finea aprilu a. c. a remasu in cas'a asoc. atinutei capitalu nedisponibitu	1136 fl. 30 cr.
2. disbonibilu au fostu	103 fl. 64 cr.
3. de la 1. maiu a incursu	5 fl. — „
	Sum'a: 108 fl. 64 cr.
d'in care eroganduse	83 fl. — „
Remanu disponibili	25 fl. 64 „

Nr. 51. Se iă spre placuta cunoscentia declararea diu Michaiu Besanu: că va lucră biografia a panegiriculu repausatului si neutatului Georgiu Popa, fostu comit. supr., v.-pres. si membru fundatoriu alu asoc.

Nr. 52. S'a decisu ca statutele modificate cu aprobare guverniale să se susterna pe calca presidiulu adunării generale in 3 esemplare la guvernulu tieru.

Nr. 53. S'a produsu si s'a cetitu unu articulu d'in nrulu 98. a. c. alu foiei magiare d'in Aradu numite „Aradi lapok“ prin care Tabajli Károly protonotariu comitatensu, s'a incumetat cu asertiuni false a suspiciună activitatea asociatiunei, atacandu si inferandu-o, că porta numai firma de asociatiuni pentru cultur'a poporulu romanu, precandu ea in caus'a culturai poporulu nemic'a nu face ci „sua firma ca atare desbate cause politice“ s. a. s. a., că-ci esistandu de mai multi ani, nu e ca pace a produce nici macaru o scola infiintiata, se face

FOISIOR'A.

Una privire fugitiva preste istori'a politico-nationale a Romaniloru d'in Selagiu.

Lupt'a*) loru a fostu indoita, aci devea să se apere in contr'a tiraniloru feudali de a casa, aci să apere patri'a întreaga in contr'a neamiculu comunu; ei respingeau sub regii Ungariei pre Tatari, mai apoi sub principii Transilvaniei pre Turcii, cari se aieptău de la Oradea-Mare si Dobritia spre Selagiu ca fer'a spre pred'a, ce si-o ea iă gona, aপর pre opresorii loru in campulu luptei comuni, in contr'a invasoriloru, si dupa finitul luptei, in somnu de recunoscentia, in lips'a vitelor, veniau ei prinsu la aratru de cătra acei pre

*) Not'a, care se incepe cu cuventulu „Szilágyi“, de la finea foisioarei d'in nrulu trecut, nefindu, d'in sminta, tiparita decâtu in o parte, o reproducemu, si facemu sê urmeze întreaga:

Szilágyi, cumnatulu lui Hunyadi, de-si a fostu d'in sangele coloniloru romane, ajungundu la onoruri mari, si depundu juramantu pre legile, ce condamnău la jugu perpetuu pre frati săi, si-a fostu uitatu sêu nu scia de locu, că stramosii săi odinora nu cunoseau feudali si iobagi, ci numai proprietari liberi, nece foruri deosebite pentru domni si altele pentru iobagi, ci numai unu pretoru pentru tote elasele de omeni; in elu nu eră indemn pentru libertatea fratiloru săi, ci numai pentru marirea sa personale; si cu atātu mai putinu avenu sê cercămu aceste calitati in aventuriorulu romanu Dragu, care de la finitul secululu alu 13-le — venindu d'in Romani'a — lu vedemu figurandu prin tote partile Ungariei precum si ale Transilvaniei; nepotii lui au fostu cei mai aprigi aperiatori ai calvinismulu si persecutori ai religiei strabune; i vedemu ca voivodi ai Transilvaniei, comiti prin mai multe comitate, prin Ungari'a si Transilvani'a, si in urma pre Georgiu Dragu (Dragfi) lu aflămu in 1555 comite supremu alu Selagiului (adeca alu Crasnei si Solnocului), insuratu cu Ann'a Báthori de Somlyó; nu au avutu inse romanii Selagiani in elu nice una bucuria.

a eliberă pre una parte ca cu atātu mai usioru să pota nime întregulu! O proba destulu de grea pentru limb'a si natiunilitatea romaniloru in genere, si specialmente, pentru romanii selagieni, si nu e mirare, deca, precum prin alte parti ale Daciei de sub coron'a lui S. Stefanu, asiè si in Selagiu, nobili romanu, de-si nu in asiă mare mesura, s'au magiarisatu, mai alesu cei ce devineau functiunari mari la dicasterie sêu in armata, nu s'au magiarizatu inse d'entre cei cari au remasu langa aratru si cari aveau deregatorie in municipiu, doctamenteza acést'a o multime de familie nobili romane, mai pre tote satele, a caroru mosi si stramosi in seculii trecut, in nainte de a trece la sant'a uniune cu Pap'a, au avutu deregatorie mari in municipiulu Solnoc-M. si Crasn'a; ei inse, pre langa tote suferintiele fisice si morali, nu s'au uncuritu, neci calvinitu, neci papistasitu; in oficiu ceteau Tripartitul ungherescu, in cerculu familiei loru ceteau Pravil'a romanesca; in oficiu scrieau in limb'a diplomatica a Tierci — limb'a lui Cicerone barbarisata — a casa, cu famili'a sa, vorbeau limb'a coloniloru lui Traianu — limb'a strabuna, — la cornel aratrulei se incantă sufletulu loru de doinele, horele si legendele poporulu, er' mince'a, anim'a si sufletulu loru se inaltă la certari, la auditulu cantăriloru pline de arte, si la veditululu ritulu pomposu, in baserec'a nationalu; dorint'a loru suprema in vietia nu eră alta, decâtu a fi bunu lui Ddieu si dupa morte a fi inmormontati dupa tote ceremoniele ritulu nationalu, langa aceea baserica romana, care, in suferintiele vietiei loru, li-a fostu singurulu adapostu, singur'a consolatiune a animei frante de jugulu ce i apesă.

Bine cuventatu să fia sufletulu vostru, stramosi bunu, gloria voue, cari ati suferitu atāt'a pentru limb'a si credinti'a nostra, si de trei ori fericiti voi, stranepoti, cari ati avutu atari parinti, ce ve au lasatu limb'a si credinti'a — acesta doue tesauere — de ereditate!

(Va urmă.)

dara propunere: ca d'in partea dreptii s'e se respingă mistificarea si suspiciunea ac'est'a prin o refesiune corespunzătoare pe calea diurnalistice. Deciziune: Dupa ce asociatiunea totdeun'a s'a marginitu si se marginesce strinsu la agendele desemnate in §. 1. alu statuteloru asociatiunei — „insinuarea cuprinsa in citatulu articulu diurnalisticu, directiunea ac'est'a o declarara de neconsiderabila si cu multu mai evidentu temeraria si mai nefundata“ dec'ata ca s'e merite spre restornarea ei a se face vr'o declarare pe calea diurnalistice.

Nr. 54. Se areta, ca parastasulu pentru repaus. Iovu Cresticiu, s'a tienu la tempulu s'eu.

Nr. 55. Se predau bibliotecariulu urmatoriele carti donate de notar. asoc., Petru Petroviciu:

1. „Fiecele poporului. Memorandu populariu asupra educatiunei feteloru d'in Romanii.“
2. „Cultivarea metasei in folosulu poporului romanu.“
3. „Invetietur'a poporala pentru stirpirea ciunei orientali intre vite.“
4. „Originea familiei Vladu de Selisce.“
5. „A Român nép és ügye“ — poporulu romanu si cauza-i.“
6. „Despre urdirea Lugosiului.“

Nr. 56. D. Georgiu Borha jude cercualu d'in Beliu si-renoesc ofertulu; ca membru ordenariu alu asociatiunei pe anii 1867, 1868 si 1869 cu 2 fl. v. a. anual.

Nr. 57. Decidiendu-se a se tiene cu ocaziunea venitoria a adun'arei generalu unu balu impreunatu cu concertu, in folosulu fondului asoc., pentru lucr'arile preliminarie se esmite o comisiune statatoria sub presielintia dlui Emanuilu Misiu d'in dd. Ioane Popoviciu Desseanu, Ioane Goldisiu, Teodora Serbu, Lazaru Joneacu, si Stefanu Siorbanu.

Nr. 58. Se decide a se reamite lui Georgiu Sima, teol. in Gherla, cuietanti'a despre stipendiulu ce-i se aplicase pe a. tr. 1867, pre langa indrumarea: ca s'e tramita adeverinti'a despre absolvirea clasei a VIII. gimn., si despre calitatea sa de studinte de acum'a.

Nr. 59. Alte obiepte ne mai venindu spre desbatare, protocolulu se autentica.

Transilvania.

Sabiu, 4/16 maiu 1868.

Tenerimea si o parte d'in intielegintia romana d'in Sabiu serba diu'a de 15 maiu cu multu simtu si demnitat. Dupa ce demaneti'a toti, fara osebire de confesiune, participara in baserica gr. cat., unde se invocă spiritulu santu pentru Maiestatea Sa Monarculu si Domnulu tieriei, pentru natiunea romana si pentru martirii ei toti, pana la unulu, se dusera apoi in baserica gr. orient. spre a fi de facia la acel'a si servitiu dliescu. Iunimea romana nu-si uită ca in diu'a libertatii s'e nu cerceteze campulu acel'a pre care jacu iugropate osamintele croiloru de la Calugareni, cari trecura Carpatii, ca s'e se lupte pentru tieranii Ardealului. Tenerimea dicandu-le: Eterna fia memoria loru! se reintorse in cea mai mare pietate spre a pasi era pre bancele academice ca s'e asculte ecsegesele d'in Tripartitulu Werbőczianu. La petrecrea de sera toaste pentru societatea „Transilvania“, societatea „Romania“ d'in Vien'a si Tenerimea romana d'in Pest'a.

ROMANIA.

Respunsulu lui J. Bratianu la interpelarea lui Carpu *).

Acesti Israeliti, inaintea Prefectului si inaintea agentului austriacu, care venise in capulu loru in plinu uniformu, au declratu singuri, ca de si nu li s'e mai permite a lua carciunile etc. dar' ca inaintea de administratiunea actuale, erau maltratati de mai multe ori de tineri d'in Bacau, insultati si de mai multe ori batuti, dar de candu e administratiunea de astadi acele maltratari a incetatu. Singurulu faptu ce au citatu este, ca unu ampioiatu ore care, alu carui nume nu l'a potut spune, ar' s'leata 2 gal. de la unu Israelitu ca s'e lu lase la locul s'eu, s'e zulu isgonesc d'in comuna, unde auctoritatea comunala vatu mai tolera sa s'ida. Sa mai d'isu, ca in noptea Pastelui, garda orasiansca sa dusu la cimitirulu israelitu, a insultatu mormintele si a stinsu lamp'a santa. S'a cercetatu si nici chiaru de c'atra Israeliti nu s'a potutu atesta unu singuru faptu. . . (O voce. Cum se pot' candu „Tier'a“ a scriu?) — „Tier'a“ a scriu si o se scriu si mane, oasi-face detori'a, dar' si natiune si-face p'a s'a, si credu ca si represintatiunea nationala n'o va uită. Singurulu lucru ce lu-a aretatu pozitivu Israelitiu este, ca guard'a orasiansca in noptea de Pasti, mergandu la bisericu s'ar fi slobozitu doue pusci, si ca sar fi spartu, nu de guard'a orasiansca ci de altii, c'ate-va ferestre. Admitu ca s'au slobozitu acele doue pusce, daru omoritus'a cine-va? Nu, apoi este ore ac'est'a o persecutiune religioasa? Rejosatul Barbu Catargiu a fostu omoritu aici la port'a Mitropoliei, alaturea cu Prefectulu Politiei si nu s'a descoperitu nici p'na asta-di omoriturulu; apoi ac'est'a a fostu o persecutiune religioasa? Pan' acumu dloru, nu s'a impuscatu nici

un ovrei, dar' crestini s'au impuscatu. (Aplause.) Este mai multu. Evreii, chiaru pentru delictu sunt mai pucinu urmariti de c'atu altii. Am ordonatu s'e se faca statistic'a ca c'ati arestanti Israeliti sunt in puscariu si c'ati Romani, si o se vedeti, ca in proportiunea poporatiunii, Evrei sunt mai pucini, si sciiti pentru ce? Nu pentru ca Evrei au mai multa moralitate de c'atu crestini, celu pucinu in casuri de faude, dar' pentru ca, ori candu pui man'a pe unu Evreu t'pa toti Israeliti nu numai d'in Tier'a Romanesca dar si d'in strainatate.

Alu douile, pentru ca, d'aca pui man'a pe unu Israelitu, prinsu in delictu, vine unu consulu si dice: este supusulu meu. Apoi o fi ori n'o fi supusu strainu, vine totu deuna unu consulu care dice ca este. Astufelu in faptu, in puscariile nostre sunt mult mai pucini arestanti Israeliti de c'atu de alte rituri. Ore asta dovedesce o persecutiune religioasa? S'au spartu giamuri? Domniloru, eram s'e d'icu, ca si pe mine m'au opritu in drumu si poteau s'e mi sparga giamurile trasurei; dar ca nu sunt vr'unu personagiu insemnatu, voiu vorbi dar de altii. Au fostu domniloru, primi-ministri ai Engliterii, omeni cari lucrasera tota viet'a loru, pentru binele poporului si-i adusesera serviciuri insemnate, si cu tote acestea, poporulu le-a spartu geamurile. Ei bine, d'aca la Bacau s'au spartu doue geamuri, este ore persecutiune religioasa.

Ca Israelitiu s'e t'pe, este forte naturalu, asta le face onore si asii dori ca si d. Carpu, s'e aiba pentru poporulu romanu sentiementile de solidaritate pe care le au Evreii intre d'insii. Israelitiu au stabilitu acea solidaritate, ca-ci ei suferu persecutiunile de 1800 ani; ac'est'a portare ne vatema pe noi, dar trebuie s'e recunoscemu ca le face onore. Dar' nu t'pa numai Israelitiu. Sciiti ca suntu parinti, mame cari, candu voru se lovesca pe unu inemicu si-i au copilulu si lu-lovescu cu densulu, si d'aca copilulu more, d'icu ca i l'a omoritu acelu inemicu. Acestu obiectu lu aveă la noi, mai cu sema t'ganii.

Asie facu adi si inemicii natiunii nostre, iau pe Israelitiu si lovescu cu ei in noi, fara s'e-si bata capulu d'aca i ucidu pe ei insii prin ac'esta lovire. D. Carpu trebuie s'e-si deschida ochii, ca s'e nu devia si d-lui unulu d'in acei copii cu cari inemicii cauta s'e ne lovesca. (Aplause). Domniloru, candu domnu Carpu d'upa ce s'a suitu la tribuna, a avutu antaiu grija se me asigureze, ca nu a venitu s'e faca o costiuene ministeriala, ou am surisu, ca ministru sufletulu meu era plinu de bucuria, fiindu ca de c'ate ori s'a suitu domnu Carpu la tribuna ca s'e me derame, n'a facutu de catu s'e me intaresca. Inse n'asiu vr'e domniloru, ca guvernulu de adi s'e se intaresca prin cestiuni asie de primejdiose, si speru ca natiunea, noi cu totii, ne vomu da man'a ca s'e prevenim pericolele, eu nu voiu astepta ca strainii s'e via la hotaru si s'avemu nevoia ca s'e ne scape domnu Carpu, ci toti Romanii si-voru da man'a si voru protesta contra infamieloru ce se arunca in contra-le. (Aplause prelungite).

Dup'acestu discursu interesantu alu dlui J. Bratianu luandu cuventulu D. Negura, dice ca nu scie pentru ce cestiunea Israelitiloru se agita asta-di candu ea trebuie s'e se cerceteze cu ocaziunea proiectului de lege ce s'a presintatu. D-lui a auditu la Ploesci de interpelarea d-lui Carpu, si i-a parutu pre reu de ac'est'a, ca-ci scie, ca d. Carpu e totu deuna nefericitu in cestiunele ce alege pentru interpelari. D'aca e vorba de cestiunea de la Bacau, atunci nu scie cumu d. Carpu a vorbitu de ea, ca-ci ac'est'a cestiune e cu totulu alta, Bacaulu e in stare de asiediu. Multiomose dlui Carpu pentru sustinerea cestiunei Bacaului, si-i promite pentru ac'esta o frumoasa primire, d'aca va voi s'e voiagese pe la Bacau. Cestiunea jidaniloru nu a provocatu-o d. Bratianu, ea esista la noi, dice d. Negura, romana de la parinti, inca de candu d. Carpu juca arsice. Apoi propune o motiune prin care se cere a se trece la ordinea d'ilei.

D. Gheorghiu luandu cuventulu dice ca d. Carpu in interpelarea s'a a atinsu principiile starii de adi; primul argumentu aruncatu de domnelui, e ca partit'a rosia n'are aderinti in Moldova. D'aca in Moldova e vr'unu omu care a adusu serviciuri guvernului actualu e d. Carpu. Ori de c'ate ori guvernulu dice d. Gheorghiu, va sprijini principiile constitutiunei, libertatile publice, va gasi partisani la noi, er' de nu, nu voru gasi pe nimeni. D. Carpu a d'isu, ca rosii au voitu s'e dea satisfaciune pretensiuniloru fractiunei d'in Moldova, ac'est'a nu e adeveratu, ca-ci fractiunea n'a cerutu intolerentia daru asigurare contra coplesirei tieriei de acesti opseti neomenosi. Politic'a partitei amiciloru d-lui Carpu a fostu pana acum a caută poterea la strainu, a conspira contra nationalitatii; d-loru au constrinsu pe guvernulu la lovirea de statu de la 2 maiu, si apoi s'a coalisatu s'e restorne si ac'esta, si totu deuna cauta s'e fia fideli, principiiloru si traditiuniloru loru resturnatorie. Guvernulu actuale aseminea a cautatu a compromite tier'a, ca-ci prin decretulu acel'a d'in anulu trecut s'a provocatu Europ'a contra nostra. In caletori'a s'a in Moldova, d. Bratianu a destituitu pe omenii ce nu potea fi bauiti si a consiliatu pe M. S. a nu primi pe cei cari au suscrisu proiectulu contra jidaniloru. Prin urmare, fractiunea nu face omagiu nici dlui Carpu nici guvernului actualu; ea va fi gat'a a da concursu numai celoru ce se voru tiene strictu in legalitate si in spiritulu nationalu si liberu.

D. Carpu, am fostu acusat, ca tradediu interesele tieriei; pentru ca n'am tacutu atunci candu d. Bratianu a luat measure barbare, pentru ca nu m'am facutu complicele d-sale. D'aca n'am datu demisiunea d'in misiunea mea de la Paris, a fostu pentru ca nu pot'emu fi inlocuitu. Atesteza la d. Iatropulu pentru a spune d'aca n'a cerutu s'e fia inlocuitu, spundu ca in asta cestiune, d'aca nu va lucră contra va sta inse cu manele incruciate. — Dnu ministru vine s'e-lu acuse acumu,

pentru ca n'a plecatu capulu cu umilitia d'inaintea ordinaru dsale, cu calcarea detoriei ce era a sa. D. Ministru cu abilitatea de care scie a usă in unele casuri, a voitu a dovedi ca sutu administratiunea dsale Evreii se bucura do mai mare tolerantia de c'atu totu daun'a. Cum pote ore d. Minis. s'e aiba cutezantia a afirma asemeni neadeveruri, candu toti amu vedutu cum s'au isgonitu Evreii d'in Moldova, si cumu in Iasi s'au isgonitu Israelitiu de n'au mai remasu lucratori. (Protestari.) Da, toti amu vedutu persecutiunile; actele dlui Bratianu suntu cunoscute, nu le pote nega; ele au patatu tier'a si dreptatea istoriei le va arunca in gunoiulu de unde au esitu (intreperari. — D. I. Bratianu dice ca, pentru onorea tribunei romane, ar trebui ca d. Carpu se intrebuinteze cuvinte mai parlamentarie, d'aca dsa a esitu d'in gunoiu s'e se duca de unde a esitu.) D. Carpu urmându, dice ca d. Bratianu a sustienutu ca mesurile luate de dsa suntu acele vechie prevediute inainte de dsa, ac'est'a nu este esactu, ca-ci tote aceste measure erau revocate de legi anteriore. D. Carpu da aci citire unor scrieri prin cari d'upa dsa, se probeza, ca acele measure au fostu revocate. Asie dare measure luate de d. Bratianu suntu cu totulu noue si dsa singuru are responsabilitatea loru.

D. Georgiu a d'isu, ca politic'a ce urmedia guvernulu este a politica putreda; prin urmare chiaru ac'i cari sustienu ca n'au fostu persecutari, dice ca politic'a guvernului este putreda, d. Carpu dicundu ca a fostu persecutari, combate politic'a guvernului, prin urmare ori cumu politic'a guvernului este putreda; si fractiunea si dlui pleca d'in diferite puncte dar ajungu la acel'a-si tielu. — D. Bratianu, dice d. Carpu s'a servitu ca totu deuna de trecutulu dsale pentru a se strecura dintr'o incuratura, inse d. Bratianu n'a fostu credintiosu pe calea ce a plecatu, si-a palmuitu trecutulu.

Dupace argumenteza pe acestu teramu totu acusandu pe d. Bratianu de persecutore alu Israelitiloru si ca se apera prin neadeveruri, sfirsiesce cerundu a se inceta ori ce persecutiune, si-a depune ministeriulu pe biurulu Camerei actele relative la ac'esta afacere. D. Ministru de Internu. D-loru mai antaiu protestezu contra asertiuniloru d-lui Carpu, nu numai ca ministru, ci si ca deputatu ca Romanu pentru demnitatea acestei tribune la care dsa de c'ate ori se sue, o cobora cu cuventele dsale forte putienu si inca mai multu de c'atu prea putienu parlamentarie, cari au se faca ca nimene s'e nu mai indranesca s'e se suie pe ea, nu fiindu ca dsa a avutu pre multu talentu, ci pentru ca a injositu-o pre multu, (aplauso.) Nu este espresiuenea triviala, se'mi permitia onor. d. Carpu a dice, care da taria unui deputatu; si dac'a onor. d. Carpu s'e crede ca e in adeveru, nu aveă nevoie s'e pronuncie cuvinte de acele cari le-a pronunciatu, si cari nu me atingu pe mine ci numai pe acelu care le pronuncia. D-loru, onor. d. Carpu a venitu d'in nouu si a cerutu de la complesintia unor'a d'in dnii deputati, ca sei dee rindulu loru dsale s'e vorbesca, ca s'e afirme d'in nouu, ca suntu persecutiuni si ca prin urmare interventiuenea fia chiaru orala este necesaria. E'ta rezultatulu suirei dsale la tribuna; si nu credu ca ac'i cari i-au datu rindulu d-niei loru, au a se felicita. D-loru, d'aca au fostu persecutiuni seu nu, n'o voru dovedi afirmatiunile dlui Carpu, care candu a fostu pus, cum dice Francesulu la piciorulu stalpului, ca s'e spue in numele carui-a vorbesca, nimene n'a respunsu afara de acelu care a saritu ca s'e-u apere cu reglamentulu. Prin urmare me felicitu ca cuvintele d-sale n'au se aiba nici unu echo in Europ'a si nici unu felu de autoritate. (D. Carpu. Au se aiba in tieria. D-loru, ori cine va veni in tieria si va fi de buna credintia va marturis cumu marturisesce tier'a intrega, ca n'au fostu, nu suntu si nici voru fi persecutiuni.

Acumu dloru, in privintia povetiloru si drumului carelu trage d-nu Carpu, ministeriulu, numai majoritatea unei camere pote s'e-le traga, si nu pote nici chiaru minoritatea, si cu atatu mai putienu o mica minoritate, daru o singura individualitate! Credu, ca nu era nici modestu ca s'e vie la tribuna si in numele d-lui singuru s'e traga drumulu guvernului, si s'e-i dice s'e faca astu-felu si nu astu-felu. Eu voiu merge conformu principiiloru cari le amu avutu totu-deuna, conformu intereselor cari credu, ca suntu ale tieriei, si in c'atu aceste vederi ale mele voru fi conforme cu ale Camerei, voiu sta aci; in diu'a inse candu me voiu deosebi de ea, me voiu duce la locul meu si voiu combate ca simplu deputatu.

Onor. d. Carpu a d'isu, ca va veni o di candu me va inhaia. (D. Carpu: Dreptatea, nu eu.) Adeverulu, dreptatea, si me va arunca in gunoiu. D-loru, in gunoiu nu se arunca de c'atu acei-a cari esu d'in gunoiu; cari traiescu in gunoiu, aceia se intoreu er in gunoiu (aplauso). D-loru, onor. D. Carpu dice ca-mi palmuescu trecutulu. D-lui a d'isu, ca si a parasitu trecutulu pentru ca a gasitu ca nu era bunu, si apoi mi face o imputare ca eu mi-amu parasitu trecutulu, adica diu vine si marturisesce ca trecutulu, meu era forte onorabilu; prin urmare ac'i cari esu d'in asemena trecutulu nu esu d'in gunoiu, si nu pot' s'e se reintorca in gunoiu, si d-loru voiu fi inhaia? D'aca voiu fi inhaia d'upa cumu credo d. Carpu, de cei'a ce dice ca este dreptatea; dreptatea ac'est'a nu va fi dreptate romanesca. Nu voiu fi inhaia d'ecatu cum amu mai fostu de vointia strainului. . . (nu s'a mai intielesu d'in caus'a aplauselor prelungite). O voce. Asie voiesce d. Carpu. Onor. d. Carpu dice ca am prigoniutu totu ce este bunu si ca suntu gade alu tuturor virtutiloru Romaniei. (D. Carpu: Esti.) Dloru, d'aca suntu gade alu tuturor virtutiloru Romaniloru, atunci in mare ratocire se afla tier'a ac'est'a, si onor. d. Carpu ar ave dreptate se desperese de d'insa, si s'e intorca ochii aiurea. (D. Carpu: Nu desesperu si de ac'esta nu tacu.) Dicu ca in mai

*) Avede nrulu trecutulu.

Noutăți Straine.

mare ratecire se afla tier'a acest'a ca se suferă unu anu de dfile unu ministru care persecuta in numele religiunii o poporatiune intreaga si care lovesce tote virtutile romane. Daca tier'a romanesca ar fi capabila de asemenea lasitate, atunci are dreptate d. Carpu se desespere de d'ins'a si se intorca ochii afara ca se-i vie ajutoriu. (D. Carpu. Si natiunea ca si individii pote se fia in momente de absintia de minte.) Acumu cestiunea este, daca d. Carpu seu natiunea romana este in momente de absintia, (aplause).

Se cere inchiderea discutiunii.

D. A. Lahovari luandu cuventulu contr'a inchiderii discutiunii dice, ca afara de d. Negura nimeni n'a vorbitu decatu d. ministru si d. Carpu, si prin urmare trebuie se emita si opiniunile altoru deputati.

D. D. Ghica vorbindu pentru, dice, ca se ne ocupamu si de noi nu totu de jidovi. D'in discutiunea ce s'a urmatu pana acumu dea dice ca n'a vediatu decatu dorint'a de a se tiene puterea. Inse domnulu Gheorghiu e prea june pentru a veni la putere si d. Carpu a declarat, ca nu voiesce a veni la ministru. Afara de acest'a d. ministru a d'isu, ca boerii vindeau locuri la Evrei; s'a insielatu d. ministru: d-lui a voitu se intielega pe ciocoi si vatasi de curte a loru, ca-ci boerii erau destulu de avuti pentru a nu face acest'a, si cine dice altu-felu insulta memori'a parintiloru.

Se citește motiunea d-lui Negura, si o alta motiune care dice, ca camer'a satisfacuta de respunsulu d-lui ministru respinge acuzarile aduse de d. Carpu si trece la ordinea dfilei.

D. Hurmuzachi dice ca d. Carpu face a se perde timpulu asi de pretiosu pentru Camera, ce credientu pote ave acestu care a inventatu bandele bulgare, espulsiunea Poloniloru si altele; ce credientu pote ave acel'a ce in diariulu seu imprimatu in limb'a franceza, sustiene contr'a constatarii facuta de procurorulu generalu alu curtii de casatiune, contr'a marturisirei chiaru a guvernului tureu, ca soldatii sei a innocatu pe evreii de la Galati, ca acest'a fapta barbara s'a comisu de romani si de d. Prefectu Lupascu.

Nu-si pote ascude d. Carpu necasulu contr'a d-lui St. Gulescu pentru ca n'a voitu se-lu intarosea in postulu de aginte, necasu carc-lu face pe d-lui inca june se cutese a ataca pe St. Gulescu si Bratianu, pe omenii, cari au suferitu esilu si internitari pentru acest'a tier'a si pentru libertate. D-lui nu scie, ca persecutiunea contra jidaniloru e d'in timpulu d-lui I Ghica care a declarat taiarea barbiloru si pericuniloru, suptu pedepsa de a nu se primi evrei in costumulu vechiu dinaintea nici unei autoritati.

Acest'a persecutiune e o dogma a scolei lui Barnutiu (nu e adeveratu). Ba adeveratu; ca-ci profesorii se aflau in capulu acestoru ideo, (sgomotu; d. Negura introrupe.) Nu, nu intrerampe d. Negura, ca nu voiu vorbi cum ai vorbitu dta la Bacau, candu ai rosulatu lumea contra guvernului. Vin'a nu e a guvernului ci a Primariloru in ce privese persecutiunea, si chiaru oprirea jidaniloru d'a face pascele in cusci. Prin urmare tote sunt calomnie cate se atribuescu guvernulu, atatu de ctra opozitiunea d'in intru, catu si de „N. f. Presse“ de la care se adapa diariulu Tierr'a.

D. A. Lahovari, dice ca cestiunea Evreiloru e o cestiune ce exista de multu, ca d. Carpu nu trebuia se faca acesta interpelare, de catu cu ocaziunea discutiunii proiectulu ce s'a depusu la biurou; pentru aceea numai, dlui dice ca s'a isolat de d. Carpu, si d'aceea sustiene ordinea de di puru si simplu.

D. Cogalnicianu declara, ca nu va lua parte la discutiunea actuala, si-reserva votulu candu se va discut cestiunea acest'a cu alta ocaziune. Se declara pentru motiunea de trecere puru si simplu la ordinea dfilei.

Se declara daru pentru a dou'a propunere, ca-ci ea este o manifestare energica a unei majoritati cu initiativa care nu pote trece in tacere a supra unoru acuzari cari tindu a desconsidera tier'a si starea actuala de lucruri in strainetate.

D. I. Bratianu ia cuventulu, pentru ca d. Lahovari a d'isu ca acest'a ar fi alu 5 le votu de incredere datu ministeriului in ast'a sesiune. D. Bratianu dice, ca nici o data n'a provocatu ministeriulu aceste voturi ci totu deuna d. Carpu le-a provocatu. Areta apoi cauzele pentru cari dupa o discutiune ca cea de adi Camer'a nu mai pote trece simplu la ordinea dfilei si dice, ca meritulu este totu alu dlui Carpu, ca-ci scie a pune astu-felu cestiunea incatu nu se pote resolve altu-felu decatu seu retragundu-se ministeriulu seu dandu-i-se unu votu de incredere. Probeza cumu dupa o discutiune ca acest'a, in care s'au d'isu cuvinte cari voru fi tramise in strainetate prin depesie, camer'a nu pote face altu-felu decatu se pronuntia cu energia.

Catu despre cuvintele de interventiu, de invasiune, d. Bratianu e sicuru, ca cu tote silintiele inimiciloru Romaniei, toti Romanii si-voru da mana pentru a le opri mai nainte d'a ajunge la fruntarie.

D. Holbanu declara ca retrage motiunea.

Se inchide discutiunea si se pune la votu prin apelu nominalu propunerea urmatoria subsemnata de d-nii Hurmuzachi, Platonu si altii.

„Camera, consultandui terpelarea dlui Carpu si respunsulu datu de d. ministru de interne, respinge acuzarile de persecutiune contr'a Israelitoru ca ne'ntemeiate pe fapte si aprobandu intru tote portarea guvernului trece la ordinea dfilei.“

Resultatul votulu este urmatoriu.

Votanti 91, Pentru 47, Abtinuti 43, Contr'a 1.

FRANCIA. In corpulu legelativu curgu desbaterile despre tratatulu de comertiu. D'intre oratorii mai insemnati ai ambeloru partide amintimu pre Pouyr-Quertier, care pledeza pentru vam'a preventiva, si pre Ollivier, care apera libertatea comertiu-lui. Celu d'antaiu imputa guvernului, ca recunosce lipsele industriei, si totu-si afirma, ca comertiu se afla in starea cea mai buna! Oratorulu voiesce, ca corpulu legelativu se nu voteze numai darile si subsidiele, ci si tarifele, pentru ca acestea sunt dari impuse industriei si consumului. E adeveratu, ca constitutiunea atribue suveranului dreptulu de a statori tarifele; dara in o cestiune atatu de vitala, ca si acest'a, aru fi bine a consulta si natiunea, si camerele se decida numai dupa o cercetare detaiata.

Ollivier afla cauzele situatiunii critice in temerile de resboiu, pe cari nu le-au potutu respand asigurarile de pace date de regimu. Elu nu voiesce a trage la indoieala dechiaratiunile guvernului, dar acela nu-i dau nici o garantia, ca nu se va prochiama mane resboiulu, pre cum se prochiama asta-di pacea. Nici odata nu voru crede negutiatorii, ca armările de asta-di nu voru se nutresca cugete rezervate de resboiu.

„Regimulu nu a preceptu, ca politic'a libertatii comertiuului nu e numai politica economica, ci e politica generala. In locu de a accepta situatiunea acest'a, in locu de a intrebuinta partea cea mai mare a resurselor bugetulu pentru dezvoltarea bunastarii interne, in locu de a urma politic'a pacii si a desarmarii, guvernulu urmeza o politica, care nu e nici pacea nici resboiulu. In urmarea aceea regimulu se afla in una pusetiune, carci-a pre langa tota bun'a vointia, si avuti'a Franciei, nu-i va pota satisfacere nici odata; regimulu are unu bugetu, care e totu-odata si bugetu de pace, si bugetu de resboiu. Deslegarea cestiunii acesteia e pacea, pacea cu desarmare si libertate, fara care pacea nu pote fi nici gloriosa, nici sigura.“

Afacerea cu Beilulu d'in Tunisu a intratu in o fasa noua. Franci'a a capetatu satisfacerea ceruta, si acum voiesce inca a se contielege cu Itali'a si Angli'a. Franci'a, se dice, ca a proieptatu compunerea unei comisiuni europene, carei-a in interesulu comunu alu poteriloru respective se se increda administrarea finantieloru d'in Tunisu. Comisiunea acest'a va repartii veniturile intre creditorii dupa ore-care norma statorita; superfluulu se va da beilulu pentru lipsele sale. Creditorii Beilulu sunt: Prusi'a cu 9 milioane, Itali'a cu 25, Angli'a cu 30 si Franci'a cu 77 milioane.

GRECIA. Candi'a e chiamata a juca o rola insemnata in complicatiunile orientale; acest'a pare a ne-o anuntia scirile mai prospeta d'in numit'a insula. Se vorbesce, ca Angli'a ar' fi luat in man'a sa deslegarea cestiunii candiotice. Aginti anglesi, va se dice: greci in soldu anglesu agiteza de unu tempu incoce intre creteni, spre a-i indupleca, ca se cera intreventiunea adeca protectoratulu Angliei, care apoi ar' efeptu autonomi'a insulci sub protectoratulu briticu, si aru apera-o in contr'a usurpaciuniloru altora. Acest'a procedura a Angliei se dice, ca sta in legatura cu expeditiunea abisinica. Angli'a voiesce a domni nu numai preste marea rosia, ci voiesce a crea una statiune pre insula Candi'a, care mai tardu ar' castigat insemnate mare, si aru forma chiea de intrare in canalulu de Suez, pre cum si basa de operatiune pentru Levante si malulu egiptenu.

In asta privintia pusetiunea Candiei e cea mai favorabile, in marea mediterana. — Malt'a nu se pote asemena cu Candi'a nici in privintia pusetiunii, nici a marimii seu a porturiloru. Tota cestiunea candiotica s'a escatu numai d'in insemnatearea insulei, si d'in aviditate de a o posiede, pre carea a desceptatu-o in cate-va poteri; cestiunea acest'a aru fi de multu deslegata, daca poterile europene ar' fi fostu sincere fatia cu betii insulani, cari se potu considera numai ca sacrificie, demne de compatimitu, ale politicei si aviditatii poteriloru celoru mari. In contr'a manevreloru anglese candiotii si-au propusu a t amete deputati in camer'a Greciei. — Angli'a se ocupa seriosu cu proiectulu seu, ce se vede si de acolo, ca reprezentantele Angliei s'a imbarcatu pre o fregata de resboiu si a plecatu ctra Candi'a.

In adeveru momentulu de fatia e pre favoritoriu pentru planurile anglese. Port'a nu e in stare a supune insula; Candiotii nu potu scote pre turci d'in teritoriulu loru; Rusi'a nu desvolta nici una actiune in marca mediterana, Franci'a e angagiata in Europa, Asi'a si Tunisu, in catu nu se pote opune Angliei.

Varietati.

*(In caus'a alegerii mitropolitulu de Alb'a-Iuli'a) la impartesirile nostre d'in Nr. tr. adaugemu d'in funte siguru, ca reprezentatiunea ministeriului in

privintia numirii persoanei besericesci si a comisariului reg. precum si a fipsarii terminulu de alegere, este substernuta la M. Sa imp. Person'a besericesca desemnata este Pr. S. Sa par. episcopu Alesandru Dobra, — comisariulu — precum amintisemu — D. cap. supr. Alesandru Bohatielu, era diu'a alegerii este 1/13 augustu, a. c. Va se dica, mai la anulu dupu mortea repausatulu mitropolitu, precandu scaunulu metropol. alu Ungariei abie remasese vacante trei lune dupa repausarea lui Scitovskiy. Romanii inse sunt rabdatori, indelungu-rabdatori.

*(Tratatulu de vama si comertiu in diet'a magiara.) Dist'a d'in Pest'a nu vre se incuvintieze tratatulu de vama si comertiu, pentru ca in acel'a e vorb'a numai de Austri'a, er nu si de Ungari'a. Se dice, ca ministeriulu magiaru s'aru fi contielesu cu ministeriulu comunu, ca in numitulu tratatu Austri'a se figureze sub numirea: „staturile maiestatii sale imperatoresci si apostolice regesci.“ In tratatulu principalu se si afla acest'a numire, alaturatele inse contienu numirea de mai nainte, adeca — horrendum dictu — Austri'a. — De ad apoi urmeza cu consecintia logica, ca introgulu tratatu nu plutesce nici o cepa degerata, si nici nu se pote lua ca base pentru desbateru. Ce le pasa parintiloru patriei de interesele mandantiloru loru!

*(Bibliografia.) Ocupandu-me mai multu tempu cu pedagogi'a si publicandu d'in candu in candu metodele admisible pentru propunerea cu eficacitate a mai multoru obiecte d'in invetiamentulu secundariu, mi-am datu de tema acum doui ani, a facila dupre potintia si propunerea filosofiei in invetiamentulu secundariu si a aplica pentru acesta, si in acesta materia un'a d'in metodele pedagogice. Acestu idealu de acum doui ani, asta-di este realizatu, si eu la rendulu meu producu pre altarulu sciintei romane nisce „principie de filosofia“, cari pre langa aceea, ca intrunescu tote cestiunile si solutiunile cele mai noue ale filosofiei celectice, ele sunt espuse si dupre metod'a analitica, aplicata dupre potintia in asemenea materia. Acest'a este meritulu propriu alu acestoru principii de filosofia si pentru acest'a le recomandam publiculu romanu, care chiaru se pote servi si cu literatur'a didactica respectiva a altoru State europiane. Acum pentru pressa sunt preparate si revediate „psichologia si logica“ si de la concursulu, ce-mi va da publiculu romanu, va depinde si imprimarea imediata a „Moralei si teodiceii“ precum si a unu cursu de pedagogia“, care dupre parerea nostra si ratiunamentele, espuse in prelatia, este indispensabilu de instructiunea secundaria, si multu mai necesariu pentru acei, ce se prepara a deveni buni cetateni, de catu istoria filosofiei, care in decomunu se alipesce ctra cursurile de filosofia. Brosiur'a antai'a, care contienendu „psichologia si logica“ si avendu unu formatu in 8°, va fi espusa pre 16—20 cole de presa, va costa pentru abonati 2,50 bani. J. G. Enacanu. Prof. de filosofia la Semin. d'in Bucuresci.)

*(Millo, renumitulu artistu romanu) d'in Bucuresci a caletoritu cu o compania de artisti la Iasi. Dlu Millo va petrece o luna in Iasi, dup'aceea va caletori, si se va produce in alte parti a le Romaniei de peste Milcovu. Aru fi lucru forte de doritu, ca asemenea excursiuni se fia catu mai dese, apoi inca unu lucru de totu urgentu pentru natiunalitatea romana: Unu teatru natiunale in Iasi! (Domne bunu n'ar' fi unulu si in Austria! culeg.)

*(Multiamita publica.) Subscribulu me sentiut detoriu a aduce cea mai profunda multiamita publica Reverendisimulu Domnu Theodoru Kovari dirigintelu gimnasialu, care cunoscundu starea mi deplorable la care am ajunsu prin perderea grabnica a parintiloru mei, — a binevoitu a me ajutoru cu unu beneficiu de 24 fl. v. o. in frecuentarea claseloru superioare. — Boisiu 18 Maiu 1868 Aureliu Onit'a stud. de a VII. clasa gymu.

Sciri electrice.

Vien'a, 20 maiu. In siedintia casei deputatiloru ministru de comertiu a presentatu tractatulu de navigatiune austriaco-anglesu. Dup'aceea s'a primitu bugetulu ministeriului de agricultura si justitia. La positiunea detoriiloru de statu Ryger a propusu amanarea discutiunii pana la pertractarea propusetiunii finantiarie. Ministru de finantie constata, ca discutandu-se acum detoriile de statu nu se deroga operatiuniloru ce se voru face in finantie; totu-si se primesce propunerea lui Ryger cu 71 contra 58 voturi. Se suspende siedintia si comisiunea bugetaria a decisu in privintia procederei, ce are se urmeze mai departe. Redeschiedindu-se siedintia raportorulu anuncia, ca comisiunea bugetaria a decisu, ca lasandu de ocamlata la o parte detoriile de statu, se se continue pertractarea bugetulu, si ca votarea definitiva se nu se intemple decatu dupa desbateru cauzelor finantiarie. Apoi s'a primitu fara discutiune tote puntele bugetulu.

Zagrabia, 20 maiu. Adi de demanetia statui lui Jellachich a fostu decorata cu o multime de cunune de flori si cu standarde de gele. La parastasu a participatu o multime numerosa. Dupa liturgia s'au facutu demonstratiuni inaintea statuei.

Proprietariu, redactoru respunditoriu si editoriu:
ALESANDRU ROMANU.